Arhim.
Veniamin Micle

Dealul Capela. Locul legendelor și al istoriilor necunoscute

De-a lungul timpului, despre Dealul Capela, care străjuiește orașul Râmnicu Vâlcea, s-au spus numeroase povești, mai mult sau mai puțin adevărate, de la sanctuarele coloniștilor romani până la tunelurile subterane pe care le-ar ascunde[1]. În vechime, locația a fost acoperită în întregime de copaci, dar, între timp, a fost defrișată, ajungând porumbiște și apoi stâne de oi[2].

Dealul Capela, cândva simbol al municipiului Râmnicu Vâlcea, este o colină care se află chiar în centrul orașului[3]. Municipiul este situat în zona colinară a Carpaților Meridionali, la o altitudine medie de 250 m, pe malul drept al râului Olt, la confluența acestuia cu râul Olănești[4]. Geografic, se află așezat pe partea dreaptă a râului, în partea de nord-est a Olteniei, la o altitudine de 240–350 m. Ca vecinătăți, are următoarele localități: la est, comunele Budești și Blidari; la nord, comunele Bujoreni și Dăești; la vest, comuna Vlădești și orașul Ocnele Mari, iar la sud, orașul Băbeni. Poziția sa geografică determină și temperatura care aproape mereu este călduroasă, clima fiind temperat continentală[5].

La origine, numele Râmnic provine de la cuvântul din slava veche „râba”, care în limba română înseamnă „pește”. Astfel, „râmnic” sau „râbnic” desemnează un iaz amenajat pe un râu pentru creșterea peștelui. Spre a evita posibilele confuzii, cancelaria Țării Românești folosea pentru orașul din Oltenia numele de „Râmnic de pe Olt”, iar pentru cel din Muntenia: „Râmnicu Sărat”. Numele actual al orașului Râmnicu Vâlcea a început să fie folosit în epoca modernă[6].

Termenul „Vâlcea” este unul de origine latină. Acesta derivă din latinescul „vallicella” și înseamnă vale îngustă. De altfel, pe aici au trecut ar-

1 *Dealul Capela*, undemergem.ro.

2 *Dealul Capela și istoria Râmnicului*. ziaruldevalcea.ro.

3 Admin, *Dealul Capela, cândva simbolul Râmnicului, azi raiul maidanezilor și al persoanelor fără adăpost* – Ramnicu Valcea Week.

4 *Primaria Municipiului Ramnicu Valcea – Râmnicu Vâlcea Localizare Geografica*. primariavl.ro.

5 Râmnicu Vâlcea. ro.wikipedia.org.

6 *Ibidem*.

matele romane ale împăratului Traian (98–117), de-a lungul văii, numită odinioară Alutus, iar astăzi Olt. Astfel, Vâlcea este interpretat ca fiind „locul din vale" sau începutul regiunii „valea Oltului", municipiul subcarpatic fiind situat aproape de baza munților[7].

Orașul Râmnicu Vâlcea se întinde la est de Dealul Capela, până dincolo de cursul râului Olt, depășind spre sud confluența acestuia cu apele râului Olănești; este mărginit la sud de dealul Troian, iar la sud-vest de dealul Petrișor. La nord, hotarul municipiului Râmnicu-Vâlcea este marcat de dealul Cetățuia[8].

Despre Dealul Capela, ce are o înălțime de 400 de metri,[9] se spune că este plin de legende și de taine, dar și de istorii mai puțin cunoscute[10]. Inițial, s-a numit Dealul Stânelor, pentru că aici existau o mulțime de stâne, care se întindeau de la Boul de Piatră până spre Cetățuia[11]. Toată culmea subcarpatică a Râmnicului era popas de transhumanță, până în secolul al XIX-lea, numărând nu mai puțin de 10 stâne[12].

Orașul scăldat de apele bătrânului Alutus este o veche așezare venită din umbra timpului. Istoria sa milenară este atestată de săpăturile arheologice găsite în cartierele Valea Răii și Stolniceni. Aici, romanii au construit cetăți sau castre durabile care, prin vestigiile lor, atestă continuitatea de veacuri a așezării[13].

Prima mențiune documentară a orașului datează din 20 mai 1388, când Mircea cel Bătrân confirma Mănăstirii Cozia stăpânirea la Râmnic a unei mori, dăruită de Dan I, și a unei vii, pe care o făcuse danie jupanul Budu, cu voia lui Radu I. Prima atestare ca oraș este din 4 septembrie 1389, când Mircea cel Bătrân menționa într-un hrisov că se află în „orașul domniei... numit Râmnic". În centrul orașului, se găsesc ruinele Curții Domnești a lui Mircea cel Bătrân, prezențe materiale vii ale marelui voievod în această așezare; aici a semnat documentul de atestare a județului Vâlcea la 8 ianuarie 1392, fiind primul județ atestat documentar. Din vechea și măreața cetate se mai pot vedea astăzi doar zidurile care înconjoară parcul central, numit Mircea cel Bătrân în cinstea voievodului[14].

Pe vârful dealului, se află Boul de Piatră, într-un loc cu același nume, despre care se spune că este un fragment dintr-o statuie romană ce îl re-

7 *Ibidem.*

8 *Râmnicu Vâlcea*, valceaturistica.ro.

9 Admin, art. cit.

10 *Ibidem Închisoarea secretă și tunelul de sub Dealul Capela din Râmnicu Vâlcea* – ramnicuvalceaweek.ro

11 *Centrul Național de Informare și Promovare Turistică Vâlcea*, 24 septembrie 2021.

12 Admin, *Închisoarea secretă...*

13 *Râmnicu Vâlcea*. ro.wikipedia.org.

14 *Ibidem.*

prezenta pe zeul Apis și aparținea unui sanctuar roman, aflat chiar aici[15]. Petre Drăgoiescu îl descrie în cartea sa, *Râmnicul Vâlcii,* ca „ștearsă asemuire a unui animal sfânt"[16]. Adevărul bine cunoscut este că la Boul de Piatră a existat o închisoare subterană, unde erau aduși prizonierii turci din anul 1877**.** Aici erau ținuți înghesuiți și torturați, într-o cavitate destul de strâmtă, încât exista riscul prăbușirii. Cert este că aceștia au fost uciși sau au murit, se spune oficial, în Râmnic, în urma unei ciume sau holere. De aceea, grota a fost astupată și s-a turnat var peste cadavre (Ziarul *Crainicul*)[17]. Se pare că aceștia au fost răpuși de o molimă ciudată, rămasă necunoscută până în prezent și au fost îngropați pe deal[18].

Aici, peisajul oferă o altă panoramă, de data aceasta către partea de nord a orașului, în centrul căreia se află râul Olt și barajul ridicat pe cursul său, această amenajare hidroenergetică fiind prima construită pe întreg râul Olt[19].

În anul 1504, voievodul Radu cel Mare (1495–1508) înființează la Râmnic Episcopia Râmnicului–Noul Severin, care este cea de-a doua episcopie a Țării Românești, moștenitoare și continuatoare a Mitropoliei Severinului[20]. Atestarea documentară a acestei Episcopii, cu titulatura completă, datează însă din timpul lui Mihnea Turcitul (1577–1583; 1585–1591), de la 29 decembrie 1590. Ea este menționată și de Arhidiaconul Paul de Alep (1627–1667), în opera sa: *Jurnal de călătorie în Moldova și Valahia.*

Noua construcție a Episcopiei, ridicată la anul 1639, a fost distrusă de un incendiu provocat odată cu năvălirea turcilor din anul 1737. Tot așa s-a întâmplat și în 1847. Construcția existentă a fost ridicată între anii 1850–1856, iar picturile interioare sunt realizate de Gheorghe Tattarescu, purtând amprenta realismului italian. Noua construcție este ridicată prin strădania episcopului de Vâlcea, Sfântul Calinic, primind denumirea de Catedrala Episcopală *Sfântul Nicolae*[21].

Un simbol al orașului este Cetățuia, un mic fort, construit prin secolul al XIV-lea sau secolul al XV-lea, pentru paza reședinței oltene a domnilor, scaun obișnuit al Banilor, și a noii Episcopii. Aici, la 2 ianuarie 1529, a fost asasinat, de către boierii Neagoe și Drăgan, domnitorul Radu de la Afumați (1522–1529)[22].

---

15 Kandy Reisenauer, *„Boul de piatră" ne așteaptă să „drumeții" până la el*, curierulderamnic.ro

16 Petre Drăgoiescu, *Râmnicul Vâlcii* (1944).

17 admin, *art. cit.*

18 *Dealul Capela și istoria Râmnicului.* ziaruldevalcea.ro

19 *Dealul Capela*, undemergem.ro

20 *Râmnicu Vâlcea*, valceaturistica.ro

21 *Râmnicu Vâlcea*, ro.wikipedia.org.

22 *Ibidem.*

Un alt aspect, despre care nu mulți știu, este că pe Dealul Capela a existat un foișor de foc. Foișoarele de foc aveau rolul de a adăposti un pompier care, de la înălțime, supraveghea orașul, pentru a vedea dacă undeva pe cuprinsul lui a izbucnit un foc. Dacă observa într-un colț al orașului flăcări, anunța unitatea de pompieri care se afla în apropiere și aceștia porneau imediat spre incendiu. Nu se știe exact data la care a fost construit foișorul de pe Capela, însă el apare pentru prima dată în *Albumul general al României*[23]. Profesorul universitar I. Simionescu menționează în lucrarea *Orașe din România cu 80 de figuri*: „Urcându-ne în foișorul de scânduri, așa de șubred încât te așteptai să fie luat de cel dintâi vârtej de furtună năprasnică, cuprinzi toată întinderea de case când mai dese, când mai răzlețe, până-n dunga sclipitoare a Oltului"[24]. Autorul articolului din *Cotidianul* menționează că la începutul anilor '50, din întreaga construcție, nu mai rămăseseră decât ruinele unei încăperi fără ușă ori ferestre[25].

La poalele Dealului, spre sfârșitul secolului al XIV-lea, a fost construită cea mai veche biserică, foarte probabil de către Voievodul Dan I (1383–1386), fratele lui Mircea cel Bătrân[26]. Din anul 1505 datează Sigiliul orașului, după cum arată istoricul Aurelian Sacerdoțeanu, „unul dintre cele mai vechi sigilii orășenești din Țara Românească"[27].

Între anii 1576–1586, a fost zidită a doua biserică pe locul celei dintâi, de către episcopul Mihail al II-lea. Aceasta a fost refăcută de Voievodul Matei Basarab (1632–1634), dar a fost arsă și dărâmată de turci în timpul războiului pe care aceștia l-au avut cu austriecii (1736–1737)[28].

Actuala biserică a fost ctitorită de către Sfântul Calinic de la Cernica, episcop al Râmnicului între anii 1850–1856. Ea a fost proiectată și construită de ucenicii Sfântului Calinic, care au zidit și bisericile Sfintelor Mănăstiri Cernica, Pasărea și Frăsinei, foarte asemănătoare între ele. Dintre acești ucenici arhitecți, cel mai însemnat a fost meșterul Costache. La construirea acesteia a contribuit financiar și Barbu Dimitrie Știrbei, Domnul Țării Românești[29].

În anul 1705, la Râmnicu Vâlcea, Sfântul Antim Ivireanul, unul dintre cei mai renumiți tipografi ai vremii, a fost hirotonit episcop cu sfatul și cu voia prea luminatului și învățatului domn Constantin Brâncoveanu. Urmare a acestei numiri, în secolul al XVIII-lea la Râmnic s-a desfășurat

23 Partea I, autor Alex Antohid, tipărit de Stengel – Dresda și Berlin, atelier de fotografie artistică în gravură, litografie și tipografie, septembrie 1901.

24 Prof. univ. I. Simionescu, *Orașe din România cu 80 de figuri*, „Cartea românească", Bucuresti, 1925, pp. 211-214.

25 *Dealul Capela și istoria Râmnicului*, ziaruldevalcea.ro.

26 *Catedrala Arhiepiscopală*, arhiepiscopiaramnicului.ro.

27 *Râmnicu Vâlcea*. ro.wikipedia.org.

28 *Catedrala Arhiepiscopală*, arhiepiscopiaramnicului.ro.

29 *Ibidem*.

o bogată activitate culturală. Cărturarul sfânt Antim Ivireanul a pus aici bazele unei tipografii, unde au fost tipărite mai multe lucrări în limba română. Primele cărți tipărite au fost *Tomul bucuriei și Antologhionul*[30].

Numele Dealului Capela vine de la o mică biserică ridicată de austrieci, care se afla, până prin anii 1960, chiar pe vârf, unde se găsește astăzi releul de telecomunicații[31]. Se știe că austriecii, care au ocupat Oltenia între anii 1718–1739[32], în perioada respectivă au ridicat o capelă, despre care se spune că ar fi comunicat printr-un tunel subteran cu Bărăția[33], dar până în prezent nu a fost descoperit tunelul respectiv[34]. Tot austriecii au săpat și o grotă[35].

De asemenea, până la jumătatea secolului al XIX-lea, pe crestele Dealului Capela erau drumuri de căruțe, pe unde se transportau tocmai de la Priba lemnele necesare orașului. Probabil că erau și amenajări de teren, îndiguiri, valuri de pământ, făcute cu piatra adusă din albia Oltului[36]. Traseul către Dealul Capela pornește pe strada dintre Colegiul Național *Mircea cel Bătrân* și Arhiepiscopia Râmnicului, stradă numită sugestiv „Aleea Castanilor"[37]. Mai există vechile trepte care urcă în forme de serpentine printr-o pădure de pin și stejar, deoarece în anul 1898 a început reîmpădurirea masivă a dealului[38]. Accesul se poate face și auto, din zona Arhiepiscopiei, pe Aleea Castanilor și pe lângă Colegiul Național *Mircea cel Bătrân*[39].

Tot în orașul Râmnicu Vâlcea se află Parcul Zăvoi, situat la ieșirea către Băile Olănești. Este unul dintre cele mai vechi parcuri din țară și recunoscut ca fiind locul în care s-a cântat pentru prima dată, la 29 iulie 1848, Imnul național al României *Deșteaptă-te, române!,*[40] compus de Anton Pann (1790–1854), pe versurile poeziei *Un răsunet,* de Andrei Mureșanu (1816–1863), la ceremonialul organizat pentru cinstirea victoriei revoluției și sfințirea stindardelor libertății naționale. Peste ani, în urma Revoluției din decembrie 1989, *Deșteaptă-te, române!* a devenit imnul național al României[41].

La poalele Dealului Capela se înalță Statuia Independenței, un simbol al orașului. Statuia a fost dezvelită în luna mai din anul 1915[42]. Se știe că

30 *Ibidem.*

31 Admin, *Dealul Capela, cândva simbolul Râmnicului…,* Ramnicu Valcea Week.

32 *Râmnicu Vâlcea.* ro.wikipedia.org.

33 *Proiecte de fortificație ale Olteniei,* „Arhiva Olteniei". Anul VII, nr. 37–38, mai – august 1928, p. 251.

34 *Dealul Capela și istoria Râmnicului.* ziaruldevalcea.ro.

35 Admin, *Închisoarea secretă și tunelul de sub Dealul Capela din Râmnicu Vâlcea,* în ramnicuvalceaweek.ro.

36 *Dealul Capela și istoria Râmnicului.* ziaruldevalcea.ro.

37 *Dealul Capela,* undemergem.ro.

38 *Dealul Capela și istoria Râmnicului.* ziaruldevalcea.ro.

39 admin, D*ealul Capela, cândva simbolul Râmnicului…*

40 *Râmnicu Vâlcea,* valceaturistica.ro.

41 *Râmnicu Vâlcea.* ro.wikipedia.org.

42 *Centrul Național de Informare și Promovare Turistică Vâlcea,* 24 septembrie 2021.

tributul de sânge plătit de râmniceni pentru cucerirea independenței țării în anul 1877 a fost deosebit de mare și, alături de jertfa celorlalți români, a constituit fundamentul României moderne. În cinstea acestor eroi, a fost ridicat la poalele Dealului Capela un impunător monument ce a devenit un simbol al orașului: Statuia Independenței, operă a sculptorului Ion Iordănescu, sprijinit de un participant la acel război, doctorul Gheorghe Sabin, ajuns prefect de Vâlcea[43].

Istoria Dealului Capela este strâns legată și de practicarea bobului și a săniușului, fiindcă aici s-a construit prima pistă de bob din România, cu o lungime de aproape 3,5 km. Ea începea din punctul Boul de Piatră și ajungea până în dreptul Sălii Sporturilor de astăzi, fiind înghețată cu apă adusă de carele cu boi până în vârful Dealului Capela[44]. În anul 1923 s-a organizat la Râmnicu Vâlcea primul Campionat Național de Bob. Ziarul *Crainicul* nota următoarele: „Pe Dealul Capela a avut loc marele Concurs Național de bobsleigh care a avut loc în Râmnicul Vâlcii la 29 ianuarie 1933"[45]. De altfel, Consiliul Comunal din anul 1936 a delegat pe domnul Iorgu Arsenie din partea Oficiului Local de Turism să conducă lucrările de modernizare a pistei de bob de pe Dealul Capela. În acest sens, Serviciul Tehnic Comunal evidența în Adresa nr. 89/8.2.1938 președintelui Comisiei Interimare a Orașului Râmnicu Vâlcea că: „Trambulina de schi de pe Dealul Capela a fost construită în toamna anului 1936 cu materiale de la primărie și după indicațiile d-lui Iorgu Arsenie, ca reprezentant sportiv al Oficiului de Turism". Concursurile de bob și săniuțe au avut loc din păcate doar până prin anii 1948–1949, animatorii acestor concursuri locale fiind domnii Jean Pașek și profesorii Darie și Trincă[46]. Ele au durat până în 1967, când a fost ultima cursă, după care pista s-a închis[47].

Primăria Râmnicu Vâlcea, în prezent, a intrat în posesia studiului de fezabilitate pentru amenajarea pădurii-parc de pe Dealul Capela: 38,8 hectare, din suprafața de 46,5 hectare, intrată în posesia municipiului, printr-un act normativ[48]. Principalele caracteristici avute în vedere la întocmirea studiului au fost o intervenție invazivă minimă și îmbunătățirea experienței vizitatorilor fără afectarea ecosistemului. Ca urmare, se propune amplasarea pe un total de 115,5 mp a trei pavilioane-platforme pentru activități recreative, a unui amfiteatru în aer liber/platformă educativă, a două foișoare și a unui punct de belvedere[49].

43 *Râmnicu Vâlcea*, valceaturistica.ro.

44 *Centrul Național de Informare și Promovare Turistică Vâlcea*, 24 septembrie 2021.

45 Ediția din anul I, nr. 3, 11 februarie 1933, p. 3.

46 *Dealul Capela și istoria Râmnicului*, ziaruldevalcea.ro

47 *Centrul Național de Informare și Promovare Turistică Vâlcea*, 24 septembrie 2021.

48 H. G. 133/27.01.2022.

49 Mariana Butnariu, *Vâlcea: Pădurea-parc de pe Dealul Capela prinde contur* – GAZETA de SUD.

Dealul-simbol al municipiului Râmnicu Vâlcea, în jurul căruia s-a construit orașul, se transformă în cea mai recentă pădure-parc a României. Pentru amenajarea a 46,5 hectare, se vor investi în total peste 7,5 milioane de euro[50].

Marți, 14 mai 2024, s-a făcut recepția amenajărilor din cadrul proiectului *Pădure–Parc Dealul Capela!* Amenajările realizate în cadrul proiectului *Pădure–Parc Dealul Capela* au fost recepționate după verificarea amănunțită de o echipă alcătuită din reprezentanți ai Institutului Național de Cercetare – Dezvoltare în Silvicultură „Marin Dracea" Pitești (autorul studiului care a stat la baza proiectului), ai firmei constructoare, ai Gărzii Forestiere, ai Piețe Prest, precum și din specialiști din cadrul Primăriei Municipiului, coordonați de administratorul public Eusebiu Veteleanu. În urma verificărilor, nu s-au constatat deficiențe în implementarea acestui proiect. În cadrul investiției care a vizat doar zona de extravilan de 38,8 hectare din suprafața totală de 46,5 ha de pe Dealul Capela, intrată în posesia Municipiului prin HG nr. 133/2022, s-au realizat și montat un pavilion cu platformă de belvedere, două foișoare, două pavilioane amfiteatru, trei platforme pentru activități diverse, 35 de bănci, 10 ansambluri masă cu două bănci, trei panouri informative, 40 de elemente de semnalizare-orientare și un container cu 4 module pentru colectarea separată a deșeurilor[51].

50 Idem, *Paradoxul unei păduri-parc: 80% din suprafață, amenajată cu o parte infimă din bugetul de 7,5 milioane de euro*, adevarul.ro.

51 Primăria Râmnicu Vâlcea, *Amenajări în zona Parc Dealul Capela*, culturaarsmundi.ro.